



Gródek, 8 lutego 2021 roku

## **Stowarzyszenie na rzecz Praworządności w Szkołach**

### **„Stowarzyszenie Umarłych Statutów”**

kontakt@umarlestatuty.pl

KRS: 0000830651

**Znak sprawy:** WW.01.03-I/2021

**Mazowiecki Kurator Oświaty**

ul. Al. Jerozolimskie 32

00-024 Warszawa

Działając w imieniu Stowarzyszenia na rzecz Praworządności w Szkołach „Stowarzyszenie Umarłych Statutów” (dalej: „Stowarzyszenie”), wnoszę:

1. na podstawie art. 31 § 1 pkt 1 k.p.a. w zw. z art. 114 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 910, dalej: „p.o.”) – o wszczęcie z urzędu kontroli legalności wskazanych w uzasadnieniu postanowień

**Statutu XIV Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Warszawie,  
ul. Nowowiejska 37a, 02-010 Warszawa (dalej: „Statut”),**

2. uchylenie na podstawie art. 114 ustawy – Prawo oświatowe niezgodnych z powszechnie obowiązującym prawem postanowień Statutu,

3. na podstawie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. – o dopuszczenie Stowarzyszenia do udziału w postępowaniu, o którym mowa w pkt 1 niniejszego wniosku.

Wnosimy o uznanie żądania za uzasadnione z uwagi na to, że żądanie jest uzasadnione celami statutowymi Stowarzyszenia oraz przemawia za nim interes społeczny.

## **UZASADNIENIE**

Celem Stowarzyszenia jest m.in. prowadzenie działań w zakresie działalności na rzecz praw ucznia, zwłaszcza upowszechniania wiedzy o prawach ucznia i sposobach ich ochrony oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa. Stowarzyszenie realizuje swoje cele m.in. poprzez podejmowanie interwencji w przypadku naruszeń praw ucznia bądź właściwych przepisów regulujących pracę szkół oraz informowanie właściwych organów oraz opinii publicznej o przypadkach naruszeń praw ucznia w szkołach bądź nieprzestrzegania przepisów regulujących pracę szkół.

### **Dowód:**

informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu Stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego.

Wniosek niniejszy dotyczy wszczęcia postępowania w zakresie przeprowadzenia z urzędu kontroli legalności postanowień Statutu.

Za wszczęciem postępowania przemawia interes społeczny, mianowicie ochrona interesu zbiorowego, jakim jest bez wątpienia przestrzeganie prawa, a wszczęcie postępowania, którego celem jest zbadanie, czy postanowienia Statutu nie naruszają określonych norm, ma związek z celami statutowymi Stowarzyszenia.



Uzasadnione zatem jest wszczęcie z urzędu kontroli legalności postanowień Statutu – mając na względzie charakter tych naruszeń – oraz dopuszczenie Stowarzyszenia do udziału w postępowaniu na prawach strony, zgodnie z art. 31 k.p.a.

Poniżej Stowarzyszenie prezentuje poszczególne przepisy Statutu naruszające prawo w stopniu wymagającym ich wyeliminowania z porządku prawnego:

**Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 14 ust. 5 pkt 5, § 52 ust. 4 pkt 11 oraz § 54

*„5. Do kompetencji stanowiących Rady Pedagogicznej należy: 5) wnioskowanie o przeniesienie ucznia do innej Szkoły w przypadkach określonych w niniejszym statucie”.*

*„4. Jeśli wykroczenie zostało uwzględnione w Statucie Szkoły, jako przypadek, za który można ucznia skreślić z listy, to: 11) Nie można skreślić z listy ucznia objętego obowiązkiem szkolnym. W uzasadnionych przypadkach uczeń ten, na wniosek Dyrektora Szkoły, może zostać przeniesiony przez Kuratora Oświaty do innej szkoły”.*

*„1. Dyrektor Szkoły może wystąpić do Mazowieckiego Kuratora Oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia realizującego obowiązek szkolny do innej szkoły (...)”.*

Wnioskodawca wskazuje, że zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 20 p.o. przeniesienie ucznia do innej szkoły dotyczy uczniów szkół podstawowych, nie tak jak w tym przypadku – uczniów szkoły ponadpodstawowej. Jednocześnie należy wskazać, że uczniowie uczęszczający do szkoły ponadpodstawowej objęci są obowiązkiem nauki, a instytucja przeniesienia ucznia do innej szkoły dotyczy uczniów objętych obowiązkiem szkolnym. Wobec powyższego postanowienia w statucie ponadpodstawowej dotyczące przeniesienia ucznia do innej szkoły są zbędne.

**Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 42 ust. 2

*„2. Wychowawcą może być nauczyciel dowolnego przedmiotu nauczanego w danej klasie”.*

Wnioskodawca wskazuje, że zgodnie z § 7 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach *„Nauczyciel religii wchodzi w skład rady pedagogicznej szkoły, nie przyjmuje jednak obowiązków wychowawcy klasy”.* Wobec powyższego wychowawcą klasy nie może być nauczyciel dowolnego przedmiotu, tak jak wskazano w postanowieniu, gdyż roli wychowawcy klasy nie może pełnić nauczyciel religii. W związku z tym, zakwestionowane postanowienie Statutu, w zakresie w jakim pozwala na pełnienie roli wychowawcy klasy nauczycielowi religii, jest niezgodne z wymienionym wyżej rozporządzeniem.

**Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 50 ust. 1 pkt 9 oraz § 88 ust. 1 pkt 3

*„1. Uczeń ma obowiązek: 9) dbać o powierzone mu mienie społeczne, ład i porządek w salach szkolnych (w razie zawinionego uszkodzenia lub zniszczenia sprzętu szkolnego odpowiedzialność materialną ponoszą rodzice ucznia)”.*

*„1. Rodzice uczniów mają obowiązek: 3) ponieść odpowiedzialność finansową za umyślne zniszczenia (...)”.*

Kwestie odpowiedzialności odszkodowawczej są kompleksowo uregulowane na poziomie ustawowym w ustawie Kodeks cywilny i nie jest uzasadnione normowanie ich w statucie. Niezależnie od powyższego należy zwrócić uwagę, iż na gruncie przepisów prawa powszechnie



obowiązującego co do zasady brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności rodziców lub opiekunów prawnych za szkody wyrządzone przez ucznia, nad którym nadzór został powierzony szkole. Zakwestionowane postanowienie Statutu jest zatem niezgodne z przepisami Kodeksu cywilnego, który w całościowy sposób reguluje kwestie związane z odpowiedzialnością za wyrządzenie szkody. Zgodnie z art. 426 Kodeksu cywilnego „Małoletni, który nie ukończył lat trzynastu, nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę”. Zgodnie z art. 427 Kodeksu cywilnego „Kto z mocy ustawy lub umowy jest zobowiązany do nadzoru nad osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, ten obowiązany jest do naprawienia szkody wyrządzonej przez tę osobę, chyba że uczynił zadość obowiązkowi nadzoru albo że szkoda byłaby powstała także przy starannym wykonywaniu nadzoru”. W końcu wreszcie, zgodnie z art. 415 Kodeksu cywilnego „Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia”. Żaden z tych przepisów nie mówi o rodzicach sprawcy szkody. Za szkodę odpowiedzialny jest co do zasady jej sprawca, a w wyjątkowych wypadkach osoba, która zobowiązana była do nadzoru nad sprawcą, którego winy z powodu wieku poczytać nie można. W przypadku ucznia w szkole taką osobą jest nauczyciel, a za pracę nauczyciela odpowiada zgodnie z art. 120 Kodeksu pracy szkoła. Szkoła nie może zatem zmieniać przepisów Kodeksu cywilnego, nakładając obowiązek naprawienia szkody na rodziców sprawcy; nawet jeżeli sprawca ten jest małoletni i jest uczniem. Jeżeli zatem uczeń nie jest osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, to sam odpowiada za wyrządzoną przez siebie szkodę. W przypadkach zaś, gdy uczeń jest osobą, której z powodu wieku albo stanu psychicznego lub cielesnego winy poczytać nie można, za wyrządzoną przez niego na terenie szkoły podczas zajęć lekcyjnych lub przerw w tych zajęciach szkodę co do zasady odpowiada organ prowadzący szkołę (czyli w tym wypadku Miasto Stołeczne Warszawa). Nałożenie takiego obowiązku na rodziców ucznia jest zatem niezgodne z wymienionymi wyżej przepisami Kodeksu cywilnego.

## **Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 51 ust. 1 pkt 5 i 6

*„1. Za nieprzestrzeganie przepisów szkolnych zawartych w Statucie uczeń może być ukarany: 5) zawieszeniem przez Dyrektora w prawie do udziału w zajęciach pozalekcyjnych (...)*

*6) zawieszeniem przez Dyrektora w prawach ucznia, włącznie z zakazem uczestnictwa w zajęciach szkolnych”.*

Wnioskodawca wskazuje, że reakcją szkoły na naganne zachowanie ucznia nie może być wymierzenie kary w postaci zawieszenia w prawach ucznia, która ma polegać na zakazie uczestnictwa w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych. Zawieszenie w prawach ucznia poprzez pozbawienie prawa człowieka do nauki (art. 70 ust. 1 Konstytucji RP) jest rażącym naruszeniem prawa wynikającego z Konstytucji RP. Wobec powyższego zawieszenie ucznia w postaci zakazu uczestnictwa w zajęciach szkolnych pozostaje w sprzeczności z przywołanym przepisem. Szkoła nie może uczniowi zabronić realizacji jego ustawowego obowiązku nauki nawet, jeśli zachowuje się niewłaściwie. Zawieszenie w prawach ucznia może zatem polegać jedynie na zawieszeniu w tych prawach ucznia, które wynikają bezpośrednio ze statutu szkoły; mowa tu zatem o takich przykładowych prawach ustanawianych często w statutach szkół jak zakaz odpytywania osób, którym w danym dniu przysługuje szczęśliwy numer, górny limit ilości sprawdzianów w tygodniu czy prawo uczestnictwa w wyborze nauczyciela roku. Prawo do nauki nie jest jednak wynikającym ze Statutu prawem ucznia – **jest to prawo człowieka** (wszak ustrojodawca posłużył się w art. 70 ust. 1 Konstytucji RP sformułowaniem „Każdy”, które odnosi się do wszystkich ludzi, nie tylko do uczniów), a tych statut pozbawiać nie może. O słuszności tej tezy świadczy także fakt, że p.o. zobowiązuje do określenia w statucie przypadków, gdy uczeń może zostać skreślony z listy



uczniów. P.o. określa także obowiązującą w tym zakresie procedurę, której szkoła musi przestrzegać. Procedura ta zawiera szereg warunków, które muszą zostać spełnione, aby skreślić ucznia z listy uczniów, przy czym nawet w przypadku skreślenia z listy uczniów dana osoba nie traci prawa do ubiegania się o przyjęcie do innej szkoły. Tymczasem w przypadku zawieszenia w prawach uczniach polegającego na uniemożliwieniu uczęszczania na zajęcia lekcyjne, dana osoba, choć formalnie nadal jest uczniem szkoły, nie może realizować swojego prawa do nauki (a do innej szkoły nie zostanie przyjęta, gdyż jest już uczniem tej szkoły). Takie zawieszenie jest zatem w praktyce środkiem równoważnym ze skreśleniem z listy uczniów i stanowi próbę obejścia procedury skreślenia z listy uczniów, co świadczy o niezgodności tego przepisu Statutu także z p.o.

## **Kwestionowane postanowienie Statutu: § 58 ust. 2 i 3**

*„1. Odpowiedzialność za drogę uczniów do Szkoły i za powrót uczniów ze Szkoły ponoszą rodzice uczniów.*

*2. Uczeń może także zostać pisemnie zwolniony przez rodzica (prawnego opiekuna) z zajęć lekcyjnych, który przejmuje wtedy odpowiedzialność za samodzielny powrót ucznia do domu (...)*

*3. W przypadku złego samopoczucia lub innych okoliczności, wychowawca oddziału informuje telefonicznie rodzica/opiekuna o zaistniałej sytuacji. Jeżeli rodzic nie może osobiście odebrać dziecka ze Szkoły, może zwolnić ucznia z zajęć lekcyjnych. Rodzic przejmuje wtedy odpowiedzialność za samodzielny powrót ucznia do domu lub innego wskazanego miejsca”.*

Zdaniem wnioskodawcy nieuzasadnione jest branie odpowiedzialności przez rodziców za samodzielny powrót ucznia pełnoletniego do domu, bowiem zgodnie z art. 92 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego „Dziecko pozostaje aż do pełnoletności pod władzą rodzicielską”. Po osiągnięciu pełnoletności przez ucznia – rodzice nie ponoszą odpowiedzialności za poruszanie się swojego zstępnego. Ogólnie zatem rzecz biorąc, kwestionowane postanowienia nie uwzględniają w żaden sposób sytuacji uczniów pełnoletnich, którzy poza sytuacjami absolutnie wyjątkowymi (takimi jak udzielenie pełnomocnictwa) nie są już reprezentowani przez rodziców jako swoich przedstawicieli ustawowi. Nie można zatem przyjąć, że rodzice ucznia pełnoletniego mogą dokonywać w jego imieniu jakichkolwiek czynności np. zwalniania ich z zajęć. Uczeń pełnoletni zaś nie ma z kolei żadnych metod, środków, a przede wszystkim podstawy prawnej, aby żądać od swoich rodziców, by dokonywali oni wobec niego czy w jego imieniu takich czynności. W tej zatem sytuacji, zakwestionowane przepisy naruszają także zasadę równego traktowania, gdyż w praktyce uniemożliwiają uczniom pełnoletnim zwalnianie z zajęć, podczas gdy uczniowie niepełnoletni mają taką możliwość – ich rodzice wciąż bowiem są im winni (zgodnie z art. 95 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) sprawowanie pieczy nad nimi, obejmującej siłą rzeczy także zwalnianie dziecka z zajęć szkolnych w sytuacjach, które z obiektywnych względów tego wymagają. Rodzice uczniów pełnoletnich nie mają zaś takiego obowiązku (bo nie sprawują już władzy rodzicielskiej). Sytuacja uczniów pełnoletnich została zatem w Statucie uzależniona w całości od zachowań osób trzecich, na które uczniowie ci nie mają żadnego prawnego wpływu: nawet bowiem, gdy rodzice nadal są obowiązani do wywiązywania się z obowiązku alimentacyjnego względem pełnoletniego, ale niesamodzielnego dziecka, to obowiązek ten mogą ograniczyć jedynie do dostarczania środków utrzymania (zgodnie bowiem z art. 135 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie **może** polegać w całości lub w części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; skoro zaś jedynie „może”, to znaczy, że nie musi i nikt nie ma prawa zmusić rodziców pełnoletniego ucznia, aby wybrali właśnie taką formę spełniania obowiązku alimentacyjnego).



## **Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 68 ust. 2 pkt 2 zw. z § 68 ust. 2 pkt 1

*„2. Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępnione do wglądu uczniowi i jego rodzicom/prawnym opiekunom: 1) prace klasowe i kartkówki przekazywane są do wglądu rodzicom (prawnym opiekunom) poprzez ucznia, który jest zobowiązany zwrócić na następne zajęcia; 2) w przypadku niezwrócenia nauczycielowi pracy klasowej lub kartkówki zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 1 nauczyciel ma prawo nie przekazywać uczniom do domu kolejnych prac klasowych i kartkówek do chwili wywiązania się przez ucznia lub jego rodziców z obowiązków opisanych w punkcie 1”.*

Zgodnie z art. 44e ust. 4 ustawy o systemie oświaty *„Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom.”*. Wobec powyższego szkoła nie może wprowadzać regulacji dotyczących możliwości nieprzekazywania uczniom do domu prac klasowych czy kartkówek, nawet gdy uczeń nie oddał wcześniejszych. Szkoła nie ma prawa zabraniać korzystania uczniom z ich praw, które uregulowane są na poziomie ustawowym. Jednocześnie wnioskodawca wskazuje, że na podstawie wyżej wymienionego przepisu ustawy o systemie oświaty szkoła ma obowiązek udostępnić sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia zawsze; wszelkie inne regulacje statutowe w tym zakresie stanowią zatem ograniczenie tego ustawowego prawa uczniów i rodziców i powinny zostać wyeliminowane.

## **Kwestionowane postanowienie Statutu:** § 88 ust. 1 pkt 4

*„1. Rodzice uczniów mają obowiązek: 4) dbać o odpowiedni strój i wygląd dziecka”.*

Niezasadnym jest regulowanie wobec rodziców obowiązku dbania o odpowiedni wygląd dziecka, bowiem zgodnie z art. 99 pkt 3 p.o. szkoła ma jedynie prawo do regulowania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły. Pojęcia „ubierania się” nie można interpretować rozszerzająco i rozumieć pod nim również „wyglądu ucznia”. Niezależnie od powyższego, zacytowany przepis nie odpowiada zasadzie określoności prawa wynikającej z art. 2 Konstytucji RP. *„Istota zasady określoności przepisów prawa sprowadza się do ustanowienia obowiązku organu wyposażonego w kompetencje prawotwórczą do konstruowania przepisów w sposób poprawny, precyzyjny i jasny”<sup>1</sup>* *„Przez precyzyjność regulacji prawnej należy rozumieć możliwość dekodowania z przepisów jednoznacznych norm prawnych (a także konsekwencji) za pomocą reguł interpretacji przyjmowanych na gruncie określonej kultury prawnej. Innymi słowy nakaz określoności przepisów prawnych powinien być rozumiany jako wymóg formułowania przepisów w taki sposób, aby zapewniały dostateczny stopień precyzji w ustalaniu ich znaczenia i skutków prawnych”<sup>2</sup>*. W przypadku zakwestionowanego przepisu Statutu, nie jest możliwe zdekodowanie jednoznacznie brzmiącej normy prawnej, zapewniającej precyzję w ustaleniu skutków prawnych przytoczonego obowiązku rodziców. Na czym bowiem polegać ma „odpowiedniość” stroju i wyglądu dziecka? Jaki strój i wygląd jest odpowiedni, a jaki jest nieodpowiedni? Żadna z metod wykładni prawa nie pozwala odpowiedzieć na te pytania w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości. Ostateczna decyzja co do „odpowiedniości” danego stroju i wyglądu została zatem pozostawiona całkowicie swobodnemu uznaniu szkoły i nauczycieli – adresat zakwestionowanego przepisu nie ma szansy ustalić nawet do czego dany strój i wygląd ma być odpowiedni. Jest to oczywiście stan rzeczy wygodny dla szkoły i nauczycieli, gdyż mogą wyciągać konsekwencje wynikające z rzekomej

<sup>1</sup> G. Koksanowicz, *Zasada określoności przepisów w procesie stanowienia prawa*, „Studia Iuridica Lublinensia” 2014, nr 22, s. 474

<sup>2</sup> Zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 marca 2010 r., sygn. akt K 8/08, OTK ZU 2010, nr 3, poz. 23

# Stowarzyszenie Umarłych Statutów



„nieodpowiedniości” danego stroju w sposób absolutnie nieskrępowany, natomiast takie postępowanie szkoły nie powinno spotkać się z akceptacją ze strony Kuratora Oświaty. Zwroty niedookreślone siłą rzeczy funkcjonują i muszą funkcjonować w tekstach prawnych, co wynika z naturalnej niedokładności i wieloznaczności kodu, jakim jest język. Prawodawca zawsze jednak powinien dbać, aby pozostawiony margines dyskrecjonalności podmiotu stosującego prawo nie przekraczał rzeczowej potrzeby wynikającej ze specyfiki danej dziedziny życia społecznego, a przede wszystkim, aby subsumpcja danego zwrotu niedookreślonego do konkretnej sytuacji mogła być oparta o wartości uznawane za słuszne przez prawodawcę, którym daje on wyraz w innych miejscach tekstu prawnego. Zakwestionowane postanowienie Statutu nie spełnia jednak tych kryteriów (nie wiadomo, jakie są chociaż przybliżone kryteria „odpowiedniości”), a zatem poza przekroczeniem upoważnienia ustawowego do regulowania zasad ubierania się uczniów poprzez objęcie zakresem normowania także wyglądu uczniów, jest to dodatkowy argument świadczący o zasadności wyeliminowania przytoczonego postanowienia Statutu.

---

**Pismo sporządził:** Dominik Nowicki

**Pismo zaakceptował:** Sebastian Płachecki

**ŁUKASZ KORZENIOWSKI**

Prezes Zarządu

Załącznik:

informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu Stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego.